

De biosfeer in de verdrukking

Op 27 maart 1969 vond een persconferentie plaats, waarbij de Nederlandse delegatie van de intergouvernementele conferentie over de wetenschappelijke basis voor rationeel gebruik en bescherming van de hulpbronnen der biosfeer een verslag uitbracht.

Deze conferentie werd van 4 tot 14 september 1968 in Parijs gehouden onder auspiciën van de UNESCO. Professor dr. G. J. Vervelde leidde de persconferentie als volgt in.

"De biosfeer omvat alles wat leeft en wat voor dat leven dienstig is. Deze biosfeer mag niet in verval raken".

Ruim 250 deskundigen legden op uitnodiging van de UNESCO, die daarvoor hulp kreeg van de internationale Unie voor Natuurbescherming en van het Internationale Biologische Programma, in september 1968 te Parijs de wetenschappelijke basis voor een rationeel gebruik en bescherming van de hulpbronnen der biosfeer.

Over de biosfeer heerst ernstige bezorgdheid, vooral veroorzaakt door activiteiten van de mens, die zich in het verleden al op heel wat plaatsen een slecht beheerder van de biosfeer heeft getoond. Dat verbetert niet, maar verergert zelfs snel. Bouwwerkzaamheden, verkeer, militair geweld, scheikundige stoffen, jacht en ontginning voor de landbouw vernietigen regelrecht het leven van veel organismen. Het grootscheeps wijzigen van voedselbronnen, levensvoorwaarden en concurrentieverhoudingen bewerkstelligt langs een meer indirecte weg hetzelfde. De mensen zijn de veroorzakers van deze verschuivingen, maar ondergaan ook de gevolgen ervan. Ongerief, gezondheidsstoringen, onvolwaardigheden van zijn bestaan en in de verte zelfs bestaansverlies zijn het gevolg. De mens heeft nog slecht geleerd hoe hij zijn materiële, niet levende omgeving kan benutten zonder dat dit tegelijkertijd kwalijke gevolgen heeft voor hemzelf en voor de andere levensvormen op aarde.

Onze inzichten en onze studie-inspanning schieten

De biosfeer op de aftocht in het industriegebied van West-Duitsland. Foto: Unesco.

daartoe nog tekort. De UNESCO-bijeenkomst legde daar op veel plaatsen de vinger op.

Er is behoefte aan meer onderzoek. Er moet ook minder van de al wel beschikbare kennis door onwetendheid of slordigheid ongebruikt blijven. Ook door onwil, of vanwege de moeite en de kosten wordt veel van hetgeen bekend is opzettelijk vernachtzaamd. Die kennis en de wil om ze te gebruiken, zullen dan ook in ons onderwijsstelsel bijgebracht moeten worden. Er zijn instanties nodig, die de belangenbehartiging voor de biosfeer uitdrukkelijk tot taak hebben.

Het gewicht van deze taakstellingen wordt nog groter door de verplichtingen, die ontwikkelde en meer ervaren landen ongetwijfeld op zich dienen te nemen voor biosfeerzaken in de minder gevorderde streken van de wereld.

Bij de voorbereiding van streek- en landschapsplannen dienen de aspecten van de biosfeer ook volledig mee te spelen. Beheers- en onderzoekdeskundigen moeten voor een goed deel nog worden opgeleid."

Van een aantal resoluties lijken mij in verband met het bovenstaande de beide volgende van zeer veel belang:

- ecologische en biologische doorlichting van de belangrijkste ecosystemen.

- uitbouw van ecologische kennis rondom de mens.

Graag zou ik deze beide resoluties onder één noemer willen brengen en ze als volgt geformuleerd zien:

Ecologische en biologische doorlichting van de belangrijkste ecosystemen in de relatie tot de ecologie van de mens.

De mens is immers degene die de biosystemen benut en onmiddellijk daaruit zijn eigen ecosysteem schept. Hij modificeert dus het milieu op velerlei wijzen. Voor Nederland gaf de delegatie geen directe richtlijnen voor de aanpak van een geïntegreerd onderzoek. Wel gaf dr. W. H. van Dobben, directeur van het Instituut voor Oecologisch Onderzoek te Arnhem een zeer somber beeld over de mens,

die volgens hem op grote schaal bezig was met "potverteren" van de hulpbronnen der biosfeer.

Alhoewel we in Nederland reeds een spoor van verantwoordelijkheidsgevoel voor deze materie in enkele daden hebben omgezet, meende hij toch dat bij de menselijke activiteiten die op economische grondslag de biosfeer gebruiken in kostenrekeningen daarvoor ook die kosten moeten worden betrokken die noodzakelijk zijn voor het intact houden van de hulpbronnen, voor zover die door deze activiteiten bedreigd worden.

Ik ben van mening dat men kennis omtrent de ecosystemen die men in Nederland aantreft, voorzover onvoldoende aanwezig, op korte termijn zal dienen te verzamelen. In ons land kan men de werkzaamheid van de mens in zijn diverse ecosystemen bezig zien. Indien men over de karakteristieken van deze verschillende ecosystemen beschikt, kan men door vergelijkingen onderling de richting bepalen waartoe dit gebruik zal leiden.

De ecosystemen werden door het congres als volgt gedefinieerd:

- 1 gebieden waar de mens nog weinig heeft veranderd.
- 2 in cultuur gebrachte gebieden.
- 3 biologisch maximaal benutte gebieden.
- 4 vrijwel onherstelbare, verkeerd of te zwaar gebruikte gebieden.

Ook voor ontwikkelingsgebieden is de studie van de mens in het door hem veranderde ecosysteem van evident belang en dient deze met kracht aangepakt te worden.

Tenslotte pleitte dr. Van Dobben nog hartstochtelijk voor het afwegen van de menselijke belangen van economisch karakter tegen algemene belangen zoals het voorkomen van lucht- en waterbederf.

In Nederland is dit nog lang niet in orde en moet dit onderdeel van noodzakelijk onderzoek en daaruit voortvloeiende wettelijke regelingen zo sterk mogelijk benadrukt worden om het snel te laten vorderen.

J. F. Wolterson